

Jízdní řád revoluce

Je možné stanovit přesné datum kontrarevoluce či revoluce?

"Samozřejmě že to není možné.

Pouze vlaky vyjíždějí ve stanovený čas
a dokonce ani ty ne vždy..."

Přesnost myšlení je nezbytná všude a v otázkách revoluční strategie více než kdekoli jinde. Ale jelikož se revoluce neobjevují zas až tak často, revoluční koncepce a myšlenkové procesy bývají nedbalé, jejich nástin se stává vágním, otázky nějak vyvstávají a nějak jsou řešeny.

Mussolini provedl svou "revoluci" (tj. kontrarevoluci) v pevně stanoveném čase, který byl předem veřejně ohlášen. Byl schopen tak učinit, protože socialisté nedokázali dovést svou revoluci do konce včas. Bulharští fašisté dosáhli své "revoluce" prostřednictvím vojenské konspirace, datum bylo předem stanoveno a role rozděleny. Se stejným klidem tomu bylo u puče španělských důstojníků. Kontrarevoluční převraty jsou skoro vždy prováděny obdobným způsobem. Jsou obvykle zkoušeny v okamžiku, kdy zklamání mas z revoluce či demokracie nabere podoby lhostejnosti. Tím se vytvoří příhodné politické prostředí pro organizovaný a technicky připravený puč, jehož datum je stanoveno již předem. Jedno je zřejmé: není možné vytvořit politickou situaci příhodnou pro reakční převrat jakýmikoli umělými prostředky, tím méně stanovit nějaký časový bod. Avšak pokud již existují základní prvky takovéto situace, pak se vedoucí strana chápe nejvýhodnějšího okamžiku, jak jsme viděli, přizpůsobuje své politické, organizační a technické síly a - pokud se nepřeočítala - zasadí poslední a vítězný úder.

Buržoazie nedělala vždy kontrarevoluce, v minulosti prováděla také revoluce. Stanovovala pro tyto revoluce nějaké pevné datum? Bylo by zajímavé, a v mnoha ohledech poučné, prozkoumat z tohoto hlediska vývoj revolucí buržoazie klasické a v úpadku (předmět pro mladé marxistické vědce!). Ale i bez takovéto detailní analýzy je možné uvést základní body této otázky. Majetná a vzdělaná buržoazie, tj. část "lidu", která získala moc, neprováděla revoluci, avšak čekala, dokud nebyla hotova. Když hnutí nižších vrstev nechalo přetéci pohár a starý společenský řád či politický režim byl svržen, pak padla moc téměř automaticky do rukou liberální buržoazie. Liberální vědci označili takovou revoluci za "přirozenou", nevyhnutelnou revoluci. Shromáždili jménem historického zákona mocnou sbírku frází: revoluce a kontrarevoluce (podle M. Karajeva blahé paměti akce a reakce) jsou prohlášeny za přirozený výsledek historického vývoje, a proto nemohou být pořádné podle kalendáře, atd. Tyto zákony však nikdy nezabránilly provádění dobře připravených kontrarevolučních pučů. Avšak mlhavost buržoazně-liberálního způsobu myšlení někdy najde cestu do hlav revolucionářů, kde působí zmatek a způsobuje mnoho materiálních škod.

Kontrast mezi buržoazními a proletářskými metodami

Avšak dokonce i buržoazní revoluce se v žádném případě, ve všech stádiích, nevyvíjely podle linií "přírodních" zákonů, stanovených liberálními profesory. Když maloburžoazní plebejská demokracie svrhla liberalismus, učinila tak prostřednictvím konspirace a připravených povstání, v datech předem určených. Tak učinili Jakobíni - krajní levice Francouzské revoluce. To je zcela srozumitelné. Liberální buržoazie (francouzská v roce 1789, ruská v únoru 1917) se spokojuje s čekáním na výsledky mocného a živelného hnutí, aby pak položila na misku vah své bohatství, svou kulturu a své spojení se státním aparátem na poslední chvíli, a tím se chopila kormidla. Maloburžoazní demokracie za obdobných okolností musí postupovat odlišně: nemá k dispozici ani bohatství, ani společenský vliv a konexe. Musí je nahradit dobře promyšleným a pozorně připraveným plánem revolučního převratu. Plán nicméně předpokládá určitou organizaci pokud jde o čas, a tím pádem také stanovení určitého času.

To platí tím více o proletářské revoluci. Komunistická strana nemůže přijmout vyčkávací postoj tváří v tvář rostoucímu revolučnímu hnutí proletariátu. Řečeno naprosto jasně, je toto postoj zastáván menševismem: brzdit revoluci do té doby než již probíhá, využít jejího úspěchu v okamžiku, kdy je do jakékoli míry vítězná a vynaložit veškeré úsilí na její zpomalení. Komunistická strana se nemůže chopit moci využíváním revolučního hnutí, zatímco stojí stranou, ale pouze prostřednictvím přímého a okamžitého politického, organizačního a vojensko-technického vedení revolučních mas. A to jak v období pomalé přípravy, tak v okamžiku samotného rozhodujícího povstání. Z tohoto důvodu nemá Komunistická strana absolutně žádný užitek z liberálního zákona, podle kterého se revoluce stávají a nejsou prováděny, a tím pádem nemohou být stanoveny na nějaký konkrétní časový bod. Z hlediska diváka je tento zákon správný, z hlediska vůdce je nicméně frází a banalitou.

Představme si zemi, ve které jsou podmínky nezbytné pro proletářskou revoluci buď již zralé, nebo dozrávají každým dnem. Jaký postoj musí za takovýchto podmínek zaujmout Komunistická strana v otázce povstání a přesného data, kdy se má odehrát?

Pokud země prochází mimořádně ostrou společenskou krizí, pokud jsou protiklady vyostřeny na nejvyšší míru, pokud je cítění mezi pracujícími masami na bodu varu, pokud je strana zřejmě podporována většinou pracujícího lidu, a tím pádem těmi neaktivnějšími, nejuvědomělejšími a nejoddanějšími živly proletariátu, pak úkolem stojícím před stranou - a je to jediný možný úkol za takovýchto podmínek - je stanovit konkrétní datum v nejbližší budoucnosti. To jest okamžik, před kterým se nemůže výhodná revoluční situace obrátit proti nám, a pak soustředit veškeré úsilí na přípravu poslední bitvy, vložit veškerou současnou politiku a organizaci do služeb vojenského cíle, který je v dohledu, aby soustředění sil mohlo ospravedlnit zasazení posledního úderu.

Ruská zkušenost

Abychom neuvažovali pouze o abstraktní zemi, vezměme si za příklad ruskou Říjnovou revoluci. Země se zmítala v mukách obrovské krize, národní i mezinárodní. Státní aparát byl paralyzovaný. Dělníci proudili ve stále se zvyšujícím počtu do řad naší strany. Od okamžiku, kdy byli bolševici většinou stranou v Petrohradském sovětu, a poté i v Moskevském sovětu, stála strana před otázkou - nikoli boje o moc obecně, ale přípravy chopení se moci podle přesného plánu a v konkrétním čase. Datum bylo stanoveno na den, kdy se měl konat sjezd Všeruského sovětu. Jedna část členů Ústředního výboru byla mínění, že okamžik povstání by se měl shodovat s politickým momentem sjezdu sovětu.

Další členové Ústředního výboru se obávali, že do té doby bude již buržoazie připravena a byla by schopna rozpráší sjezd: ti chtěli, aby se sjezd pořádal v dřívějším termínu. Rozhodnutí Ústředního výboru stanovilo datum ozbrojeného povstání na 15. října nejpozději. Toto rozhodnutí bylo provedeno s jistým zpožděním 10 dnů, neboť průběh agitačních a organizačních příprav ukázal, že povstání nezávislé na sjezdu sovětu by zasel nedorozumění do řad důležitých částí dělnické třídy, neboť ty spojovaly myšlenku chopení se moci se sověty a nikoli se stranou a jejími tajnými organizacemi. Na druhou stranu bylo zcela zřejmé, že buržoazie byla již příliš demoralizovaná na to, aby byla schopna zorganizovat jakýkoli vážný odpor během dvou či tří týdnů.

Proto poté, co strana získala většinu ve vedoucích sovětech a měla tímto způsobem zajištěnou základní politickou podmínku pro uchopení moci, jsme stáli před nezbytností stanovit v kalendáři konkrétní datum pro rozhodnutí vojenské otázky. Předtím než jsme získali většinu, byl organizační technický plán nucen být více méně podmíněčný a pružný. Pro nás byly testem našeho revolučního vlivu sověty, které byly založeny menševiky a sociálními revolucionáři na počátku revoluce. Sověty poskytly pláštík pro naši konspirativní práci. Byly také schopné sloužit jako vládní orgány po faktickém uchopení moci.

Strategie při absenci sovětů

Jaká by byla naše strategie, pokud by neexistovaly sověty? Je zřejmé, že bychom se museli obrátit na jiná měřítka našeho revolučního vlivu: na odbory, stávky, pouliční demonstrace, na všechny druhy demokratických voleb atd. Přestože sověty představují nejpřesnější měřidlo skutečné aktivity mas během revoluční epochy, dokonce i bez jejich existence bychom byli plně schopni zjistit přesný okamžik, kdy byla většina dělnické třídy na naší straně. Přirozeně bychom v tomto okamžiku masám předložili heslo vytvoření sovětů. Avšak při tom bychom měli mít již převedenou celou otázku do roviny vojenských konfliktů; tudíž předtím, než bychom pozvedli heslo vytvoření sovětů, měli bychom mít již vypracovaný důkladný plán ozbrojeného povstání a stanovený termín.

Pokud bychom pak měli většinu pracujícího lidu na naší straně, či přinejmenším většinu v rozhodujících střediscích a okresech, vytvoření sovětů by bylo naší výzvou zajištěno. Zaostalá města a provincie by pak s větším či menším zpožděním následovala vedoucí centra. Pak bychom před sebou měli politický úkol ustavit sjezd sovětů a vojenskými opatřeními tomuto sjezdu zajistit možnost převzetí moci. Je zřejmé, že to jsou jen dva aspekty jednoho a téhož úkolu.

Nyní si představme, že náš Ústřední výbor, za situace výše popsané, tj. při absenci sovětů, by se setkal na rozhodující schůzi v době, kdy se masy již začaly hýbat, ale ještě nám nezajišťují jasnou převažující většinu. Jak bychom pak vyvíjeli náš další plán akcí? Měli bychom si stanovit konkrétní datum povstání?

Odpověď se dá vyvodit z výše napsaného. Měli bychom si říct: V současném okamžiku nemámě jistou a kvalifikovanou většinu. Avšak trend cítění mas je takový, že pro nás nezbytná rozhodující a bojovná většina je záležitostí jen několika příštích týdnů. Předpokládejme, že nám bude trvat měsíc, než získáme většinu dělníků v Petrohradě, Moskvě, doněcké pánvi; stanovme si tento úkol a soustředme nezbytné síly do těchto center. Jakmile bude získána většina - měli bychom shromáždit pracující pro vytvoření sovětů. To bude vyžadovat nanejvýš jeden či dva týdny pro Petrohrad, Moskvu a doněckou pánev. Dá se s jistotou počítat, že zbývající města a provincie budou následovat příkladu hlavních

středisek během dalších dvou tří týdnů. Vytvoření sítě sovětů tudíž bude vyžadovat kolem jednoho měsíce. Poté, co budou již sověty existovat v důležitých okresech, ve kterých máme samozřejmě většinu, měli bychom svolat Všeruský sjezd sovětů. Měli bychom požadovat čtrnáct dní na jeho shromáždění. Máme proto k dispozici dva a půl měsíce před sjezdem. V průběhu této doby musí být uchopení moci nejen připraveno, ale ve skutečnosti provedeno.

Rozvrh operací

Podle toho bychom měli naši vojenské organizaci předložit program poskytující dva měsíce, maximálně dva a půl měsíce, na přípravu povstání v Petrohradě, Moskvě, na železnici atd. Mluvím podmiňovacím způsobem (měli bychom rozhodnout, měli bychom udělat to a to), protože ve skutečnosti, přestože naše operace nebyly rozhodně neobratné, stále nebyly tak systematické. Nikoli proto, že by byly nějakým způsobem narušovány "historickými zákony", ale protože jsme prováděli proletářské povstání poprvé.

Jenže není pravděpodobné, že při takovéto metodě se pravděpodobně objeví chybné výpočty? Chopení se moci znamená válku a ve válce jsou vítězství i porážky. Avšak zde popsaná systematická metoda je nejlepší a nejpřímější cesta k cíli, tj. nejvíce zvětšuje vyhlídky na vítězství. Proto kdyby se např. ukázalo měsíc po zasedání Ústředního výboru, že ještě nemáme většinu dělníků na naší straně, pak bychom samozřejmě neměli pozvedávat heslo vyzývající k vytvoření sovětů, protože v tomto případě bychom neuspěli (v našem příkladu předpokládáme, že sociální revolucionáři a menševici jsou proti sovětům). A kdyby byl pravdou opak a my bychom měli rozhodující a bojovnou většinu za naším praporem v průběhu čtrnácti dní, pak by to náš plán zkrátilo a uspíšilo rozhodující okamžik povstání. To samé platí o druhém a třetím stádiu našeho plánu: vytvoření sovětů a svolání jejich sjezdu. Neměli bychom pozvedávat heslo sjezdu sovětů, jak je psáno výše, dokud nemáme zajištěno skutečné vytvoření sovětů ve většině důležitých míst. Tímto způsobem je připravováno a zabezpečováno uskutečnění každého našeho kroku uskutečněním kroků předcházejících. Práce na vojenských přípravách je prováděna paralelně pro nejkonkrétněji stanovený termín. Tímto způsobem má strana svůj vojenský aparát pod naprostou kontrolou. Ovšem, revoluce vždy přináší mnoho zcela neočekávaného, nepředvídaného, živelného. Měli bychom samozřejmě brát v úvahu všechny tyto "nehody" a přizpůsobit se jim, ale to můžeme udělat s větším úspěchem a jistotou, pokud je naše konspirace důkladně propracovaná.

Revoluce obsahuje mocnou sílu improvizace, ale nikdy nezimprovizuje nic dobrého pro fatalisty, povaleče a blázny. Vítězství vyžaduje správnou politickou orientaci, organizace a vůli zasadit rozhodující úder.

leden 1924